

UZASADNIENIE

Projektowana uchwała wprowadza zmiany w Rządowym programie wspierania w latach 2009-2014 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia – „Radosna szkoła”, zwanym dalej „programem”, ustanowionym uchwałą nr 112/2009 Rady Ministrów z dnia 7 lipca 2009 r., przyjętą na podstawie art. 90u ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Głównymi założeniami programu są:

- 1) stworzenie sześcioletnim i siedmioletnim uczniom rozpoczynającym spełnianie obowiązku szkolnego bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkole, porównywalnych z warunkami edukacji przedszkolnej uwzględniającej aktywną naukę i zabawę;
- 2) wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły;
- 3) stworzenie warunków organizacyjnych umożliwiających realizowanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, zwłaszcza w zakresie wychowania fizycznego;
- 4) stworzenie bezpiecznych i przyjaznych warunków organizowania zajęć szkolnych i zajęć opieki świetlicowej, co pozytywnie wpłynie na niwelowanie reakcji stresowych u małych dzieci spowodowanych nowymi dla nich sytuacjami związanymi z rozpoczęciem nauki w szkole.

Program jest realizowany od 2009 r. W latach 2009-2011 z budżetu państwa na zakup pomocy dydaktycznych wydatkowano 96 855 188 zł, natomiast na budowę lub modernizację szkolnych placów zabaw – 147 674 719 zł. Łącznie w ramach trzech edycji programu wykorzystano kwotę ponad 244 mln zł. W 2012 r., jak wynika z informacji uzyskanych od wojewodów, organy prowadzące szkoły złożyły 332 wnioski na zakup pomocy dydaktycznych oraz 745 wniosków na budowę lub modernizację szkolnych placów zabaw. W związku z tym na realizację programu w 2012 r. uruchomiono kwotę 64 812 129 zł.

W ramach programu w latach 2009-2011 ze wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych skorzystało 11 773 szkół podstawowych w całej Polsce, co stanowi

88% uprawnionych placówek. Oznacza to, że z utworzonych w ramach programu miejsc zabaw korzysta 1 064 232 uczniów, w tym 26 911 dzieci, które edukację szkolną rozpoczęły w wieku lat sześciu.

W latach 2010-2011 (w pierwszej edycji programu w 2009 r. środki zostały przekazane tylko na pomoce dydaktyczne) szkolne place zabaw zostały utworzone lub zmodernizowane w ponad 2 tysiącach szkół, co stanowi prawie 14,5% uprawnionych placówek. Oznacza to, że z utworzonych (zmodernizowanych) w ramach programu szkolnych placów zabaw korzysta 238 013 uczniów, w tym 9 291 dzieci, które edukację szkolną rozpoczęły w wieku lat sześciu.

Analizy wykorzystania środków z programu pokazują zmniejszenie zainteresowania budowaniem i modernizacją szkolnych placów zabaw. W 2011 r. na realizację programu przeznaczono 150 mln zł, a organy prowadzące szkoły wnioskowały o wsparcie finansowe w wysokości 120 mln zł, w tym na szkolne place zabaw – w wysokości 107 mln zł. Natomiast w 2012 r. organy prowadzące wnioskowały tylko o 67 mln zł (w tym 64 mln zł na budowę lub modernizację szkolnych placów zabaw).

W związku ze zmniejszeniem się poziomu zainteresowania organów prowadzących szkoły programem w zakresie budowy lub modernizacji szkolnych placów zabaw obniżono kwoty przeznaczone na realizację programu w poszczególnych latach (w 2012 r. z 488 mln zł do 200 mln zł, a w 2013 r. z 234 mln zł do 100 mln zł). W następstwie powyższego zaistniała konieczność wprowadzenia zmian dostosowujących w programie w części dotyczącej finansowania programu.

Ponadto postanowiono zmienić rozwiązania programu uznane za utrudniające realizację programu. W związku z powyższym w programie wprowadzono następujące zmiany:

- 1) zmieniono kwoty zaplanowane na finansowanie programu w poszczególnych latach;
- 2) zlikwidowano konieczność przekazywania środków finansowych na realizację programu w zakresie szkolnych placów zabaw w dwóch transzach;
- 3) zmieniono informację we wniosku organu prowadzącego dotyczącą liczby uczniów w szkole (ustalaną dotychczas według danych z dnia 30 września 2008 r.);

- 4) ułatwiono udział w programie szkołom filialnym.

W stosunku do dotychczasowego brzmienia załącznika do uchwały nr 112/2009 Rady Ministrów z dnia 7 lipca 2009 r. w projekcie załącznika do uchwały proponuje się wprowadzenie następujących zmian:

1) w części I załącznika „Wstęp”

Zmieniono brzmienie drugiego akapitu na str. 2 poprzez dostosowanie terminu wprowadzenia obniżenia wieku rozpoczynania realizacji obowiązku szkolnego do zmian wprowadzonych z ustawą z dnia 27 stycznia 2012 r. zmieniającą ustawę o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 176). Wiek rozpoczynania realizacji obowiązku szkolnego zostanie obniżony do szóstego roku życia od dnia 1 września 2014 r. W latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014, na wniosek rodziców, obowiązkiem szkolnym obejmuje się dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat.

2) w części VI załącznika „Założenia programu rządowego”

W ostatnim akapicie na str. 8 zmieniono zasady określania liczby uczniów w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia. Proponuje się, aby liczbę uczniów w klasach I-III ustalać według danych na dzień 30 września roku poprzedzającego rok przyznania wsparcia finansowego. Liczba uczniów w klasach I-III służy określeniu czy szkoła jest „mała”, czy „duża”, a co za tym idzie – określeniu wysokości możliwego dofinansowania w ramach programu. Odejście od informacji we wniosku o liczbie uczniów w szkole według danych z dnia 30 września 2008 r. przyczyni się do przyznawania wsparcia finansowego według rzeczywistych potrzeb szkoły. Dotychczasowe rozwiązanie ograniczało dostępność środków budżetu państwa przeznaczonych dla szkoły „dużej”, szkołom, które w momencie składania wniosku spełniają kryterium liczby dzieci (powyżej 70), natomiast w 2008 r. były szkołą „małą”. I odwrotnie – szkoły, które w 2008 r. były „dużymi” szkołami, a obecnie liczba uczniów klasach I-III zmniejszyła się i wynosi poniżej 70 uczniów, zmuszone były do wnioskowania o wsparcie finansowe na „duży plac zabaw”, co często zniechęcało dyrektorów szkół do udziału w programie.

3) w części IX załącznika „Finansowanie programu rządowego”

Zgodnie z ustawą budżetową na rok 2012 (Dz. U. z 2012 r. poz. 273) w rezerwie nr 44 na program jest przeznaczony 200 mln zł, natomiast zgodnie z projektem ustawy budżetowej na rok 2013 - na program przeznaczony jest 100 mln zł. Pierwotnie na realizację programu w 2012 r. przewidywano kwotę 488 mln zł, a w 2013 r. - 234 mln zł. W związku z tym wysokość środków budżetu państwa w poszczególnych latach realizacji programu, określona w drugim akapicie na str. 11, kształtuje się następująco: w 2009 r. – 40 000 tys. zł; w 2010 r. – 150 000 tys. zł; w 2011 r. – 150 000 tys. zł; w 2012 r. – 200 000 tys. zł; w 2013 r. – 100 000 tys. zł; w 2014 r. – 216 000 tys. zł. W trzecim akapicie uaktualniono dane dotyczące rezerwy, w której zaplanowane są środki na 2012 r.

Obniżenie kwot przeznaczonych na realizację programu w poszczególnych latach jest związane z poziomem zainteresowania programem organów prowadzących szkoły w zakresie szkolnych placów zabaw: w 2011 r. wnioskowano o wsparcie finansowe na szkolne place zabaw w wysokości 107 mln zł z możliwych 150 mln, natomiast w 2012 r. – wnioskowano tylko o 64 mln zł.

W ostatnim akapicie na str. 11, w konsekwencji zmiany dotyczącej sposobu ustalania liczby uczniów w klasach I–III (według danych na dzień 30 września roku poprzedzającego rok przyznania wsparcia finansowego), zmieniono sposób kalkulowania wysokości środków finansowych dla poszczególnych województw.

W nowelizacji programu uwzględniono ponadto szczególną sytuację szkół podstawowych posiadających organizacyjnie podporządkowane szkoły filialne. Dotychczasowe rozwiązania programu zakładające możliwość otrzymania, w odniesieniu do danej szkoły, wsparcia finansowego na zakup albo zwrot kosztów zakupu pomocy dydaktycznych oraz na utworzenie lub modernizację albo zwrot kosztów utworzenia lub modernizacji szkolnych placów zabaw, w praktyce uniemożliwiały udział w programie szkołom filialnym. Sytuacja taka wynikała z konkurencyjnej pozycji, w jakiej powyższe założenia programu stawiały szkoły filialne względem szkół podstawowych, w stosunku do których szkoły filialne są organizacyjnie podporządkowane.

Dyrektor szkoły podstawowej, której organizacyjnie podporządkowana jest szkoła filialna, uczestnicząc w programie stawał wobec dylematu w której ze szkół –

macierzystej czy jej filii – zapewnić wyposażenie w pomoce dydaktyczne lub w plac zabaw. W rezultacie szkoła filialna nie była beneficjentem programu. Wiele razy kwestia udziału w programie szkół filialnych pojawiała się w pismach kuratorów oświaty, wojewodów, a także dyrektorów szkół podstawowych posiadających organizacyjnie podporządkowane szkoły filialne (i kierowników szkół filialnych). Wobec powyższego, w programie wprowadza się rozwiązania mające na celu zapewnienie szkołom filialnym równego udziału w programie, których pozycja dotychczas była konkurencyjnie słabsza.

Dotychczas kalkulacja środków finansowych przeznaczonych na wspieranie organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia była oparta na przesłance liczby uczniów w klasach I-III ustalonej według stanu na dzień 30 września 2008 r. Wówczas szkół uprawnionych do udziału w programie było 13 816. Obecnie szkół uprawnionych do udziału w programie, według stanu na dzień 31 marca 2012 r., jest 13 088, co oznacza, że środki zaplanowane i skalkulowane na 728 szkół, które już nie funkcjonują, nie zostaną wykorzystane. W związku z tym podjęto decyzję, aby umożliwić wykorzystanie tych środków również 446 szkołom filialnym (według stanu na dzień 31 marca 2012 r.), w których też mogą uczyć się dzieci sześciolatek. Zaproponowana zmiana umożliwi zainteresowanym programem szkołom, w tym szkołom filialnym, otrzymanie wsparcia finansowego w ramach programu.

W celu otrzymania wsparcia finansowego w odniesieniu do szkoły filialnej organizacyjnie przyporządkowanej danej szkole podstawowej, dyrektor tej szkoły podstawowej, na wniosek kierownika szkoły filialnej, składa do organu prowadzącego odrębny wniosek dotyczący wsparcia finansowego w odniesieniu do szkoły filialnej.

Ponadto wprowadzono zmiany porządkujące kwestie kolejności rozpatrywania wniosków organów prowadzących dotyczących wsparcia finansowego na zakup albo zwrot kosztów zakupu pomocy dydaktycznych oraz na utworzenie lub modernizację albo zwrot kosztów utworzenia lub modernizacji szkolnych placów zabaw – w odniesieniu do szkół filialnych.

Na str. 17, w akapicie opisującym sposób przekazywania przez wojewodę środków budżetu państwa organom prowadzącym, zrezygnowano z konieczności przekazywania środków w dwóch transzach w zakresie wsparcia finansowego na

utworzenie lub modernizację albo zwrot kosztów utworzenia lub modernizacji szkolnych placów zabaw. Nowe rozwiązanie polegające na przekazywaniu środków w jednej transzy, umożliwi sprawniejsze niż dotychczas realizowanie programu w danym roku budżetowym przez organy prowadzące do dnia 31 grudnia danego roku. Dotychczas do tego czasu organy prowadzące musiały rozliczyć dotację z wojewodą, który w tym terminie był ponadto obowiązany przekazać jeszcze drugą transzę. Projektowane rozwiązanie ułatwi ponadto rozliczenie dotacji do dnia 15 stycznia kolejnego roku. Zmiana ta usprawni realizację programu poprzez wydłużenie czasu przeznaczonego na budowę szkolnego placu zabaw, prace porządkowe po pracach budowlanych oraz kontrolę przeprowadzaną przez osobę upoważnioną przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Jednocześnie zmiana uprości procedurę rozliczania dotacji oraz rozliczanie się dyrektora szkoły z firmą wykonującą szkolny plac zabaw, a ponadto przyspieszy i ułatwi finalizowanie przedsięwzięcia w danym roku budżetowym.

Dodatkowo wprowadzono warunek rozliczenia dotacji polegający na obowiązku przedstawienia przez organ prowadzący wojewodzie dokumentu wydanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej stwierdzającego zgodność szkolnego placu zabaw z wymogami programu i warunkami bezpieczeństwa. Dokument taki Ministerstwo Edukacji Narodowej wydaje w następstwie pozytywnego wyniku kontroli szkolnych placów zabaw przeprowadzonej przez osobę upoważnioną. Zmiana ta sprawi, że wojewoda zatwierdzając rozliczenie dotacji, będzie miał większą niż dotychczas pewność, że nie tylko dokumentacja finansowa została zweryfikowana, ale także zapewnione jest bezpieczeństwo uczniów na szkolnym placu zabaw.

Ponadto nałożono na wojewodę obowiązek niezwłocznego, po podpisaniu umowy o udzielenie dotacji, przekazania organom prowadzącym środków budżetu państwa w ramach wsparcia finansowego na zakup albo zwrot kosztów zakupu pomocy dydaktycznych. Przekazanie środków budżetu państwa z przeznaczeniem na szkolne place zabaw powinno nastąpić nie później niż w terminie 14 dni od dnia podpisania umowy o udzielenie dotacji.

4) w części X załącznika „Zasady udzielania wsparcia finansowego”

Zmieniono wymagane informacje podawane we wnioskach dyrektora oraz organu prowadzącego będące konsekwencją zmian dotyczących sposobu ustalania liczby

uczniów w klasach I-III - proponuje się, aby odbywało się to według stanu na dzień 30 września roku poprzedzającego przyznanie wsparcia finansowego.

Ponadto, uwzględniono konieczność przedstawiania, przez organy prowadzące w składanych przez nie wnioskach, nazwy i adresu szkoły z wyszczególnieniem szkół filialnych.

5) w części XIII załącznika „Harmonogram realizacji programu rządowego”

W tabeli określającej harmonogram realizacji programu w lp. 11 w kolumnie „Termin realizacji” zmieniono termin przygotowania analizy i oceny realizacji programu przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W dotychczasowym harmonogramie Minister Edukacji Narodowej był obowiązany do przedstawienia sprawozdania do dnia 30 kwietnia, mimo przesunięcia terminu sprawozdania wojewodów i ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w następstwie poprzednich zmian legislacyjnych (w 2010 r.). Zmiana ta ułatwi pracę nad analizą i oceną programu oraz umożliwi lepsze rozplanowanie działań związanych z jego realizacją w następnych latach budżetowych.